

Riia õigeusu misjoni Nõukogu toimetused № 2.

Kas on tarwis furnute
eest palwet teha?

R i i a s.

Trükitud Otto Ramisch'i trükikojas, Walli uul. nr. 5.

1912. a.

48.143

Ar 912

K25

83.636

Kas on tarwis furnute eest palwet teha?

1.

Ap. Paulus kirjutab Gebrea rahwale: „Teie olete Siioni mäe juurde saanud, ja elawa Jumala linna, taewase Jeruusalemma juure, ja mitme tuhanda ingli juure, esite jündinute kokkutulemise ja koguduse juure, kes taewas on üleskirjutatud, ja Jumala juure, kes kõikide kohtumõistja on, ja õigete waimude juure, kes täieste pühaks saanud, ja uue seaduse wahemehel Jeesuse juure“ (12, 22—24). Need sõnad seletawad meile, et inimesed, kes maa peal lihas elawad ja need, kes „mullast hoone“ (2 Kor. 5, 1) maha jätnud ja teise eluajeme leidnud on, üksteisest jäädawalt lahutatud ei ole, waid et nende wahel kindel side walitsemas on. Meie puhkama läinud isad ja wennad on üksnes ihulikult ära furnud, aga hingega elawad nemad Issanda juures (Room. 14, 8), ja meie oleme nendega üheks ihuks ühendatud. See maa-pealistest ja taewalistest liikmetest kokkuliidetud ihu on Kristuse kogudus, kelle pea Kristus ise on (Ewej. 1, 10. 22. 23). Nõnda kuidas inimese ihu liikmed üksteise heaks töötawad (1 Kor. 12, 24), nõnda ka Kristuse ihu — koguduse liikmete keskel on hoolekandmine üksteise eest olemas; maaliste ja taewaliste liikmete wahel on alatine ja lahutamata ühendus, mis armastuse läbi awalikuks tuleb: kõik muud ühenduse sidemed wõiwad ära lõppeda, aga „armastus ei wäfi iialgi ära“ (1 Kor. 13, 8). Armastuse tähtsam omadus on see, et ta ei otsi oma kasu, püüab ligimesi aidata, hädasi ja wiletjusi neist eemale hoida ja parema põlwe kättesaamises kaastegew olla. Ka puhkama läinud wendade kohta peab

armastus tähendatud peajoontes avalikuks tulema; ta nende hingeõnuse pärimises peame meie abiks olema. Ihulikufi andeid nemad enam meie käest ei nõua; süüa nemad ei taha, juua nemad ei küfi, ihufatet nemad ei tarvita. Ihu, mis lõi fi seda üksford nõudis, magab nüüd mullas. Aga waim, kes pärast ihufi lahku mist Jumala juure on läinud (Kog. 12, 7), ootab seal seda aega, millal ta Kristuse kohtujärje ees peab avalikuks saama, kus tema sedamööda peab saama, kui temas ihus on teinud, olgu see hea ehk kuri (2 Kor. 5, 10). Ise ta enam hinge olu muuta ei wõi, sest mis ta külwanud on, seda peab ta ka lõikama; „kes oma liha peale külwab, see lõikab lihast hukatust, kes aga waimu peale külwab, see lõikab waimust igawest elu“ (Kalat. 6, 7—9). Nüüd algab meie ford temale head teha; seda head teeme meie fiis, kui tema hinge eest paltwet teeme. Meie maapealsed peame oma paltwed taewa Issanda poole tõstma, et Ta oma helbuse pärast oma puhkama läinud sulaste ja ümmardajate hinge korda kergitaks ja nende süüd ja eksimised andeks annaks; meie ko hus on paluda, et „ta neid nende pattude pärast mitte hirmsa walu paika ei saadaks, waid sinna wiiks, kus elu walguks paistab.“

2.

Elawate inimeste palwed Issanda poole selle üle, et Ta puhkama läinud ligimeste hingede peale oma armu heidaks ja nende kogemata ja meelega tehtud patud andeks annaks ja neid taewariigi osanikkudeks teeks, ei jae mitte asjataks ja tagajärjetaks; Issand wõtab neid kuulda ja muudab nende hinge olu. Pühas kirjas on selged tunnistused selle kohta, et inimene weel pärast surma pattude andeksandmise peale wõib loota. Jeesus Kristus ütleb: „Kes iial sõna räägib Inimese Poja wastu, sellele peab seda andeks antama; aga kes iial midagi räägib Püha Waimu wastu, sellele ei pea

seba mitte andeks antama, ei jelsinatjel ega tulewal ajal“ (Matt. 12, 32). Kui „tulewal ajal“ pattude andeksandmise lootust ei oleks olnud, siis ei oleks Kristus sellest rääkinud, waid oleks otsekohe ütelnud, et pärast surma inimese hingeolu paranemist olla ei wõi, aga et Ta seda nimetab, siis on selge, et Issand inimese hinge ühest paigast teisse wõib wiia; wõib pörgust wälja tuua ja taewa asetada. Ja seda Kristus tegigi. Juba wana seaduse prohmeti Hoosea suu läbi räägib Jumal pörgu wäe hukkamisest ja inimeste pörgust peastmisest. „Ma tahan neid ära peasta pörgu käest ja ära lunastada surmast. Kus on kõik su katt, oh surm? Kus on su hukkamine, oh pörgu?“ (13, 14). Kristuse tulemiseni oli Jumalal wäge ja pörgul wõimust inimeste üle; oma surma läbi astus Lunastaja sellest wahest üle, mis pörgu ja taewa wahel oli, ja et Tema käes pörgu ja surma wõtmed on (Jlm. 1, 18), tegi Ta pörgu wärawad lahti, et neid sealt wälja tuua, kes elawate palwete läbi selle wääriliseks on saanud, sest Jehoowa suretab ja teeb elawaks, wiib alla hauda ja toob jälle üles. Tema on meelewald elu ja surma üle, ja Ta saadab surma wärawaisse ja jälle tagasi (Tark. 16, 13). Tema karistab ja halastab, lükkab pörgu ja toob jälle üles (Toob. 13, 2). Ap. Peetrus kirjutab: „Kristus on üksford pattude eest kannatanud, Dige ülekohtuste eest, et Tema meid Jumala juurde pidi saatma, küll liha poolest surmatud, aga elawaks tehtud waimu poolest; sest waimus on ta ka ära läinud ja armu kuulutanud waimudele, kes wangis on, kes ennemuiste ei uskunud, kui Jumala pikimeel ootas Noa päewil, kui laewa walmistati, kus sees pisut, see on kahetja hinge wee sees hoiti“ (1. Peetr. 3, 18—20). Need, kes ennemuiste ei uskunud, olid esivanema Noa-aegsed inimesed; „nende kurjus oli suur maa peal ja nende mõtete mõtlemised üsna kurjad igapäew“ (1. Moos. 6, 5). Kui weeputus maa peale tuli, uletasid nemad Noa meeleparandamise jutlust meelde ja kah-

jättesid oma pattusi, aga hukatusest ei võinud nad enam pease-
 feda ja ei jõudnud meelearandamise wilja tuua. Nad pi-
 did põrgu pimedusesse minema ja seal Jumala heldust oota-
 ma. Nende juure läkski oma waimuga Jeesus sel ajal, kui
 Tema risti peal surmatud ihu hauas puhkas, ja tõi neid,
 kes usuga Tema tulemist ootasid, põrgu hauast välja ja wiis
 neid paradiisi rõemu sisse; „sest. — kirjutab ap. Peetrus —
 seks on ka surnutele armuõpetus kuulutatud, et nende peale
 pidi kohut mõistetama inimeste poolest küll lihas (see tä-
 hendab, et nad lihalikult ära surnud, kui kõik inimesed) aga
 waimus pidid nemad olema Jumala järele“ (1 Peetr. 4, 6).
 Kui hauataguses elus ei oleks pattude andeksandmist olemas
 olnud, siis ei oleks seal armuõpetuse kuulutamist tarwis ol-
 nud. Aga et Kristus surnutele armuõpetust kuulutas, siis
 võib selle peale kindel olla, et need, kes pärast maapealset
 elu jeda kuulda võivad, ka Jumala ees hinge poolest armu-
 leiavad ja põrgust peaseada võivad. Et Kristus tõesti on
 põrgus käinud, jellest räägib ka ap. Paulus: „Tema on kõr-
 gesse ülesse läinud ja on wangipõlwe wangi wiinud ja on
 inimestele andid annud. Aga, et ta üles läinud, mis on see
 muud kui see, et Tema ka enne on alla läinud kõige alama
 maakohtade sisse?“ (Gewel. 4, 8—9.) Et pärast jurma weel
 pattude andeksandmist saada võib, jeda näeme ap. Pauluse
 palwest Onesimoruse eest. Paulus palub efiti Onesimoruse pere
 eest: „Issand halastagu Onesimoruse pere peale. Ones-
 worust ennast Paulus siin ei nimeta, millest arvata võib,
 et see juba surnud oli; pärast tuletab ta ka teda meele: „Is-
 sand andku temale, et ta võiks halastust leida Issanda käest
 selfinatjel päewal“ (2. Tim. 1, 16. 18); selfinatjel päewal,
 j. o. hirmsal kohtupäewal. See ap. Pauluse sõna annab
 tunnistust jelle kohta, et pärast jurma ja enne hirmsat kohtu-
 päewa inimene pattude andeksandmist võib saada.

Pattude andeksandmine pärast surma on sellepärast võimalik, et Kristus oma kannatamiste ja surma läbi Jumala ja inimeste vahel vahemeheks on saanud ja maailma Temauga ära lepitanud on. Ap. Johannes ütles: „Tema on äralepitus meie pattude eest; aga mitte üksipäinis meie, vaid ka kõige maailma pattude eest“ (1. Joh. 2, 2). Need sõnad tunnistavad, et Kristus ei ole mitte üksnes neid ära lepitnud, kes elavad maa peal ja edaspidi elama saavad, vaid ka neid, kes enne Tema ristisurma on elanud; muidu ei oleks mitte kõik maailm ära lunastatud olnud, vaid ainult üks oja, ja kõik need, kes enne Kristuse tulemist on elanud, oleks lunastamata jäänud. Kristus ise räägib ja ap. Peetrus finnitab, et Kristuse ristisurma vägi peastab põrgu võimusest neid lahti, kes vana seaduse ajal tema tulemist ootasid (Joh. 3, 16; Matt. 27, 52) ja mõjub armulikult ka nende peale, kes pattu on teinud, nii kui Noa-aegsed inimesed (1. Peetr. 3, 18—20). Piiramata täiuses on see võimus maksj, sest Kristus ise ütleb: „Minul on antud kõik meelewald taevas ja maa peal“ (Matt. 28, 18). Ap. Paulus finnitab jeda tõe järgmiste sõnadega: „Seks on Kristus ka jurnud ja üles tõusnud, ja jälle elavaks saanud, et nii hästi jurnute kui elavate üle pidi Kristus olema“ (Room. 14, 9.)

Pattude andeksandmist pärast surma on Kristus ise ja oma apostlite läbi töötanud ja Tema meelewallas on jeda töötust teoks teha. Inimeste kohus on jeda töötust ja meelevalda enesele omandada, mida nad palve läbi teha võivad. Kui inimene usu ja alandusega Kristuse poole tõttab, siis on Tema valmis palwet täitma. „Kõik, mis teie iial palwes palute, kui teie usute, peate teie saama“ (Matt. 21, 22). „Kui teie midagi Minu nimel palute, siis tahan Mina jeda teha“ (Joh. 14, 14).

Etteoodud pühakirja tunnistused näitavad, et hauatuguses elus pattude andeksandmine võimalik on, kuid peab

juure lišama, et puhkama läinud inimene ligimeste palwete tõttu siis patud andeks saab, kui ta neid on kahetsenud, aga ei ole jõudnud oma kahetsemist misgi heateoga üles näidata. „Kõik ülekohus on patt, ja pattu on, mis ei ole surmaks“ (1. Joh. 5, 17). Need patud, mis ei ole surmaks, antakse eestpalwete läbi andeks. Ka sõna Inimese Poja wastu, see on niisugune ülekohune seisuford, milles inimene jagedasti wiibib, aga ometi wiimaks meelt parandab, — ka see antakse andeks. Need on need teod, milledes meie kõik palju eksime (Joh. 3, 2). Ja kui meie pattude andeksandmise lootust ei seltsinatjel ega tulewal ajal ei oleks olnud, siis ei võiks ükski hing taewa riigi osaliseks saada. „Üks patt on surmaks, selle eest ei ütle mina mitte, et keegi peab paluma“ (1. Joh. 5, 16). See on sõna Püha Waimu wastu. Seda pattu teewad need, kes üksford walgustatud on olnud, taewaſt andi maitšnud ja pühaſt Waimuſt oſa jaanud, ja kes Jumala head sõna ja tulewa ilma wäge on maitšnud — ja on ära taganenud; neid ei wõi uueſte meeleparandamiſele ſaata, ſeſt et nemad iſeenefte kahjuks Jumala Poja riſti lõiwad ja naeruks paniwad (Gebr. 6, 4—6). Kes Digeuſu tõde, mida püha Waim ſaitſeb ja hoiab (Joh. 14, 26; 15, 26; 16, 7—15), awalikult ja meelega ära ſalgab, ſee teeb pattu püha Waimu waſtu; püha Waim õpetab, et peab puhkama läinud inimeſte eefſt palwet tegema; kes neid palweid tarwilituks ei pea, ſee ütleb sõna püha Waimu waſtu. Kes ſeda sõna räägib, ſellele ei pea ſeda andeks antama ei ſelſinatjel ega tulewal ajal (Matt. 12, 32).

3.

Pühas kirjas näidataſe meile mitmes kohas, et jumalartlikud inimeſed oma puhkama läinud ligimeſte eefſt palwet on teinud ja nende mäleſtuſeks waefſtele ja templitele

andeid on andnud, ja niisugused palwed ja anded on Jumala meelepärast olnud. Baruki raamatus on niisugune palwe: Kõigewägewam Issand, Jisraeli Jumal!... Ära mõtle meie wanemate suure ülekohtu peale, waid toeta oma meele oma fätt ja oma nime (3,5). Neid wanemaid eraldab Baruk omaaegsatest inimestest ära, see tähendab, et ta neid ihulikult lahkunuts peab, sellepärast teeb ta palwet nende eest ja usub, et Jumal tema palwet kuulda wõtab ja wanemate peale armu heidab (5,9). Tarf Siirak maanitseb, et peab surnuid palwetes meeles pidama: „Helde heategemine olgu kõikide ees, kes elawad, ja ära pea armu kinni surnu eest (Siir. 7, 34). Niisugused manitsused said teoga tõeks tehtud, mis näituseks Boasifit näeme, sest tema oli niisugune mees, kes oma heldust maha ei jätnud ei elawate ega surnute wastu (Rut. 2, 20). Mis asi on arm ja heldus, mida surnute wastu maha jätma ei pea? See ei wõi mitte mõni igapäewane asi olla; ei roog ega joomaeg, ei raha ega riie, sest kõiki seda pörmuks muudetakse ihu ei tarwita, arm ja heldus wõib kas palwe surnu eest wõi armuand altarile ehk waejele lahkunule mälestuseks olla. Et wanas seaduses surnute eest otsekohest palwet tehti, sellest rääkis Baruk. Andide üle lahkunute mälestuseks on ka kindlad tunnistused. Moosese käsu järele pidi Jisraeli mees Jumala ees ütleva: „Ma olen omaist kofast ära saanud, mis püha (kümnele)... ma pole omais kurbtuses sest jõunud... ega sest surnu tarwis annud“ (5. Moos. 26. 13, 14). Reist sõnadest wõib järeldada, et üheksast osast wõis andeid surnu mälestuseks anda. Tähendab, et see pruuk juba enne Moosest Gebrea rahwa seas walitsemas oli. Sellejama pärast ei räägi Moosese temast pikemalt, waid nimetab pruuki möödaminnes. See ilus ja kasulik kombe sai ka pärastistel aegadel alal hoitud; jeda näeme sellest manitsusest, mis Doobias oma pojale andis: „Pane rohkesti omaist leiwast wagade hawa peale ja ära anna mitte patustele“ (Doob. 4, 17). Proh-

wet Jeremia kuulutab fangekaelsele Jisraelirahwale teiste faristuste seas niisugust nuhtlust: „Suured ja pisukesed peawad surema... Ei jaolada ka neile leiba leinamise pärast, et nemad neid trööstiksid furnu pärast, ja neid ei joodeta trööstimise karika seeft nende isa ja nende ema pärast“ (Jer. 16, 6—7). Wiimastest püha kirja salmideft selgub, et Gebrea rahwal wiis oli furnuhaudade juures andid jagada; selkorrall ei palunud furnu eeft mitte ainult see, kes andi jagas, waid ka see tuletas lahkunut palwes meelde, kes andi wastu wõttis. Singebe eeft palujate arw kaswas sel wiisil. Sellepärast palusidki esivanemad surma eel oma lapsi neid sinna maha matta, kus nende isad puhkasid (1. Moos. 47, 29—30; 50, 13). Esivanemad teadsid väga hästi, et see ihule ükskõik on, kuhu ta mulda pandakse, aga nemad soowisid oma isade juures puhata, et nende lapsed wõiksid nende haudade juures käia, seal neile ~~palude~~ andeksandmist paluda ja nende mälestuseks andeid jagada.

Rõige selgem tunnistus selle üle, et Juuda rahwas surnute eeft palwet tegi ja nende mälestuseks andeid andis, on Makkabeide raamatus. Seal jutustatakse, et Juuda rahwas Juuda Makk. juhatusel kõrbes Gedomi maa sõjapealiku wastu taplemas oli. Taplemisel juhtus, et pisut juutide seltsist maha langefid... „Teisel päewal tulid Juuda seltsimehed nende kehafid, kes sõjas olid langenud, ära tooma ja nende sugulaste juure wanemate haudade sisse maha matma. Ja nemad leidsid iga ühe furnu kuue alt kallid riistu Jamnia ebanjumalasti, mis juutide käsuõpetus ära keelab; nõnda sai kõigile teada, mis süü pärast nemad olid langenud... Ja heitsid endid alandlikult palwet tegema ja palusid Jumalat, et sündinud patt saaks täiesti ära kustutatud... Kui Juudas meeste aru järele kahtustat traktma hõbedat sai kokku kogunud, siis läkitas ta seda Jeruusalemma, et nemad pidid seal ohwrid ohwerdama, ja tegi väga hästi ja auusasti, et ta ülestõus-

mise peale mõtles; sest kui ta ei oleks lootnud neid üles-
tõuswat, kes enne olid langenud, siis oleks see liig ja jõe
asi, kui furnute eest palutakse. Aga, et ta tundis, et neile,
kes jumalafartuses furnud, kõige parem armu-palk tallele
on pandud, siis oli see üks püha ja jumalafartlit mõte, kui
ta furnute eest äralepitamist tegi, et nad patust pidid lahti
saama" (2 Makk. 12, 39—45). Sest loosti on näha, kui ka-
sulik on furnute eest palwet teha ja teda armuandedega ühen-
dada. Ka uue seaduse raamatus on käsk furnute eest palwet
teha. Kõige eesti Kristus ise palub ja õhkab furnute eest, enne
kui ta neid üles äratab (Joh. 11, 14). Ap. Jakobus üt-
leb: „tehtke palwid üksteise eest“ (Jak. 5, 16). Ap. Paulus
kirjutab Timoteusele: „Mina manitsen, et peab palweid ja
palumisi tehtama kõikide inimeste eest“ (1. Tim. 2, 1). Siin
„kõikide inimeste“ all ei pea mitte üksnes elawaid inimesi
arwama, waid ka furnuid peab nende liiki panema, sest „Ju-
mal ei ole mitte furnute, waid elawate Jumal; sest kõik el-
wad temale“ (Luuk. 20, 38). „Kui meie elame, siis elame
meie Issandale, ja kui meie sureme, siis sureme meie Iss-
sandale, kas meie elame ehk sureme, siis oleme meie Issanda
päralt (Room. 14, 8). Elawate ühendus puhkama läinud risti-
iinimestega ei pea iialgi lõppema, nõnda kuidas Kristuse
armastusel otja ei ole (1. Kor. 13, 8). Sellest armastusest
juhatatud palume meie kõikide ristiinimeste eest, nende eest,
kes lihas elawad ja ka nende eest, kes ihust lahkunud on. Ja
õigus on teha seda sellepärast, et ka furnud hinged elawate
eest palwet teewad. Johanne se Ilmutamise raamatusi on nä-
ha, et õiged inimesed „püha rahwa palwed“ Issanda ette
wiiwad (5, 8). Ewangeliumist leiame, et ärasurnud rikas
mees wendade eest palus, kes maa peal elasid: „Ma palun
find isa, — hüüdis ta Abrahami poole, — läkita Laatsarus
minu isa kotta, sest mul on wiis wenda, et ta neile kinnitaks,
et nemadki ei jaa siia walupaika (Luuk. 16, 27—28). Neist

pühakirja sõnadest on näha, et surunud peavad meid elawateks wendadeks ja meie eest paluvad.“ Kui nüüd meie surnute eest palwet ei tee, siis ei täida meie apostli käsku: üksteise eest palweid teha, siis tunnistame meie, et meie neid wendadeks „ei pea ja neid ei armasta, aga“ armastus ei wäsi iialgi ära (1. Kor. 13, 8).

Nii kuidas püha kiri surnute eest palwetamist õpetas ja käsks, nii tegi apostlite aegne kogudus, ja tema eesmärgi järelle pärastised ristiniimesed. Nad tegid palwet oma puhkama läinud wendade eest ja iseäranis tähtsama jumalateenistuse-liturgia ajal. Apostli Jakobuse liturgias, mis praegugi iga aasta 21. oktoobril Jeruusalemmas ap. mälestuse päeval peetakse, on palwe surnute eest. Apostel õpetab, et ristiniimesed niiviisi surnute eest paluma peavad: „Jeesand, waimude ja kõige liha Jumal, pea meeles neid õigeusulisi, keda meie oleme meele tuletanud, õigesti Mabelist saadik täna-päewani. Lase ise neid puhata omas kuningriigis, meie püha isa Abrahami, Iisaki ja Jakobi süles, kusi walu, kurbtus ja nutuohkamine kaugel on, kus Sinu pale walgus näha on ja kus lõpmata walgus paistab.“ Palwed surnute eest, mis Johannese Kuld-suu ja Basiliuse Suure liturgiades leiame, on oma siju poolt jelle jarnased. Seda tõde kinnitawad ka wanaaegse ristikoguduse ijade kirjad; näituseks Tertullianus kirjutab: „Mees peab iga aasta oma surnud naise mälestust ja toob ohwrid, nõndajama ka naene toob iga aasta oma surnud mehe eest ohwrit.“ Seesama kiriku isa ütleb weel: „Meie toome andeid puhkamaläinute eest.“ Apostlite seadlustesse on palwed pantud, mida wanaaegsed ristiniimesed surnute eest tegid. Weel üks tunnistus. Rooma maaalustes koobastes, kuhu ristiniimesed ristiusu algusel oma surnuid matfid, haudade kohal on kirjad, milledes ristiniimesed oma palwid surnute eest awaldawad. Seal on niisugused sõnad: „Antonia, sa magus hing, Jumal jahutagu sind! — Jumal jahutagu sinu hingel

Island, ma palun Sind, jaagu ta paradiisi valgust näha!
— Puhka rahus! — Baijtku sulle igavene valgus!“ —
Nende hana kohal, kes piina surma on kannatanud, on niisugune kiri: „Zahutagu sind See, Kellele kõik võimalik on“.

Viimaks leiab õpetus, et surnute eest peab paluma, sügawat põhjendust meie hinge-olus: kui meie armsa ja kallime inimese oleme surma läbi ära kaotanud, siis ei juuda meie oma sisemist armastuse ja surbtuse tunnet ära varjata, vaid avaldame seda palves Jumala poole, et taevast Isa lahkunutele rahulist hingamist saadaks. Jumalast meie südamesse seatud tunded löövad mõistuse otjuse ümber. Seda võib teiseusuliste juures näha: nende usk õpetab, et palved surnute eest asjatab on, aga nad tuletarvad oma lahkunuid sügulasli meele, käiwad nende haudade peal, põlvitawad ja palwetawad seal. Si palu nad seal iseendi eest, waid teewad palwid surnute eest. Nlegi Luther, kes selle õpetuse üles wõttis, et surnute eest ei pea palwetama, pidi ütleva: „Ma usun kindlasti, et see ta seaduslik on, kui surnute mälestujeks andeid antakse, palweid tehtakse ja liturgiat peetakse.“ Teise tunnistuse toome oma lähidalt. Wennaste seltsi kuukirjas „Kristlik perekonna leht“ 1908. a. Nr. 12 on kirjatükk: „Kas surnute eest wõib paluda?“, kus kirjutaja ütlev, et „seal pool hauda ei ole enam pattude andeksandmist. Kui see nõnda oleks, siis wõikime meie kõik hukkaläinud hinged põrgust lahti paluda“. Aga ta ei juuda oma seisupaigale kindlaks jääda. „Greeka õigeusk kähib ja õpetab surnute eest paluma, sest ta toetab ennast wana-seaduse kirjade peale. Wana seaduse ajal sai surnute eest ojalt palutud.“ Kui seal ojalt sai palutud, eiks siis uues seaduses pidanud see palwe täielik olema. Kirjanik on sunnitud ütleva: „Ahtlikkude eestpalwete läbi wõiwad ehk hukkaläinud hinged Jumala ees weel kergitust leida, ja seda kinnitawad meile mitmed lood ja sündmused.“ Wii-

maks räägib ta iseenehest: „Ka nende ridade kirjutaja on surmavalda omakjete eest mitu kord eestpalweid saatnud. Ja jeda on, nii kui ma tean, ka mitmed teised teinud. Enne oli mu hing rahutu, siis jäi mu jüda rahule. Igakord, kui furnuaeda omakjete haua peale lähen, on esimene töö, tohe Jumalat paluda. Olen seal nutnud ja oma jüdant seal Jumala ette wälja walanud, siis on mu süda nii rõemus, nii rahul ja õnnelik.“—Sellest kirjeldusest tuleb awalikuks, et kirjutaja wastu tahtmist, mõistuse otsust maha surudes, jüdamega on sunnitud toonitama, et palweid peab furnute eest tegema. Wastaste tunnistused meie usu tõe finnituseks on tähtsod tunnistused.

4.

Nüüd on tarwis nende püha-kirja kohtade üle seletust anda, millede waral eestpalwete wastased tõendada püüawad, et pärast surma pattude andeksandmist ei ole ja palwet surmude eest asjata on.

1. Rõige suuremaks komistamise kiviiks on lahusulis-tele tähendamise sõna rikkast mehest ja waehest Laatiarusest, seal on niisugused sõnad: „meie ja teie wahel on suur wahel finnitatud, et need, kes siit (taewast) tahawad sinna teie juure minna, ei wõi mitte, ega need, kes seal on (põrgus), ei saa sealt siia meie juure tulla“ (Luuk. 16, 26). Neist sõnadest wõib näha, et kes on pärast surma põrgu saadetud, jee enam paradiisi ei saa; sellepärast ei makja niisuguse eest palwet teha. Selle tõenduse kohta peab seletama, et nimetatud tähendamise sõnas sellest ajast räägitakse, millal „Mooses ja prohwetid“ inimestel elujuhiks olid, s. o. wana-seaduse ajast, sel ajal pidid ka õiged ja jumalakartlikud inimesed põrgu wäe wõimuses finni olema; aga nad ootastid usust Kristust, kes nende hinged põrgu käest pidi ära lunastama (Laul 49, 16) ja Jumal tootab prohveti läbi, et see

lunastus saab tulema (Hoojea 13, 14). Kristus ise rääkis: „Käsuõpetus ja prohvetid ulatavad Johannestest saadik; sest ajast kuulutatakse armuõpetust Jumala riigist ja igauks käib wägisi Jumala riigi poole (Luuk. 16, 16). Neist sõnadest selgub, et wahel põrgu ja taewa wahel oli läbijaamata Kristuse ajani. Aga kui Kristus tuli, siis häwitas ta oma jurmaga põrgu wõimuse ära ja peastis neid sealt lahti, kes Tema tulemist ootasid (1. Peetr. 3, 19), ja põrgu ahelatega kinni pandud wangid, Kristuse otsatu halastust nähes, tõttasid suure rõemuga taewaliku walguse poole (Paaska-püha kaanon, 5 laul). Sellest ajast jaadik wõiwad need hinged, kellede eest palwet tehtakse, Kristuse wäe läbi põrgu wõimusest peaseda ja taewariiki jaada (Gew. 4, 8—9).

2. „Inimestele on seatud ükskord surra, aga pärast seda kohus“ (Gebr. 9, 27). Selle sõnaga tahetakse seletada, et pärast surma saab inimese hinge üle kohut mõistetud, see lähelgi sinna: palwed tema eest Jumala kohut enam ümberlükata ei wõi.

Selle ap. sõna kohta peab ütleva, et siin ei räägita mitte sellest hirmsast kohtust, mis teisel Kristuse tulemisel saab olema. See kohus on ewangeliumis nii selgete märkidega kirjeldatud, mis weel täide ei ole läinud. Ewangelisti Matteus kirjutab sellest kohtust: „Päike läheb pimedaks ja kuu ei anna oma walgust, ja tähed langewad taewast maha ja taewa wägesid peab kõigutatama. Ja siis peab Inimese Poja täht taewas nähtama..., ja peawad nägema Inimese Poja tulewat taewa pilwete peal juure wäe ja auuga. Ja Tema läkitab oma inglid juure pafuna healega ja nemad peawad kooku-koguma Tema ärawalitsetuid neljast tuulest“ (Matt. 24, 29—31). Need piltlikud lood kõnelewad, et Kristuse teise tulemise ajal saawad looduse seadused teiseks muudetud ja kogu elule uus siht määratud. Et aga praegu meile endine päike soojust saadab ja õõsitel endine kuu walgust annab, on selge, et Is-

rand aru sees, ühes inglitega, weel pole tulnud ja wiimast kohut weel ei ole olnud. Tähendab, et nimetatud apostli sõnadel ainult üleüldine tähendus on; see tähendus, et pärast surma inimesed ükskord hirmsa kohtu ette ilmuvad, kus nad oma tegude, sõnade ja mõtete üle peawad aru andma.

Peale nimetatud tähendust, on apostli sõnades weel see mõte sees, et pärast surma inimeste üle üks iseäraline, esialgu eraforraline kohtuotjus jaab mõistetud, niisugune otjus, mida pärast weel muuta võib. See otjus on umbes praeguste kohtude jüüdistuse akti jarnane, milles jeaduse punktid ära tähendatud on, misjugune nuhtlus kurjategijat ootab; wiimane ümberlülkumata otjus jaab kohtupäewal kindlaks tehtud. Niisuguse esialgse kohtu kohta on pühas kirjas tunnistusi. Ap. Johannes räägib oma Ilmutamise raamatus: „Kui ta wiimast pitseri lahti wõttis, siis nägin ma altari all nende hinged, kes olid ära tapetud Jumala sõna pärast ja tunnistuse pärast, mis neil oli. Ja nemad kirjendasid juure healega ja ütlesid: Oh püha ja tõine Jssand, kui kaua ei mõista ja kohut ja ei maksi mitte meie werd nende kätte, kes maa peal elawad. Ja neile anti iga ühele pikad walged riided ja üteldi, et nemad weel pidid hingama natufese aega“ (6, 9—11). Pühad, kes „altari all“ olid, paluwad, et kurjadele, kes maa peal on, peab kätte maksetama. Sellest jelgub, et kõik ei ole weel lõpetatud, et ainult pärast lõpulikku wiimast kohut iga inimene saab oma tegude järele (2. Kor. 5, 10; 1. Kor. 5, 40. 41; 2. Tess. 1, 6—10). Aga nüüd seda wiimast kättetajumist weel ei ole; ei ole ka wiimast kohut. Sellepärast saigi neile, kes Jumala sõna pärast tapetud olid, üteldud, et nemad weel natufese aega pidid hingama, kuni Jssand tuleb kõige maailma üle kohut mõistma.

Teisest küljest, Ilmutamise raamatust on näha: Jumala sõna pärast tapetud paluwad, et Jumala õigus maapeal täielikult walitsema hakkaks. Sellest on näha, et õiged weel täit

rõemu Issandas ei tundnud, ei ole veel täieliselt ja rahuliselt Kristuse sees hingama jäänud; ei ole pärast surma täielist palka kätte saanud. Nad on „natukeseks ajaks“ jaoliselt ja efialgjelt ainult hingamist saanud. Täielise hingamise ja lõppemata rahu osalisteks saavad nad Kristuse teise tuleku ajal. Tähendatud Ilmutamise raamatu sõna põhjal saab ap. Pauluse tähendus: „inimestele on seatud ükskord surra, aga pärast seda kohus“ selle jeletuse, et pärast surma inimese üle efialgne ja errakorraline kohus jaab mõistetud, mille otjuje järele ta veel täielist palka oma tegudejärele ei saa, mis veel jäädam ei ole ja mida enne wiimast hirmsat kohtupäewa patuse kasuks kergemaks muuta mõib. Sellepärast palubgi õigeusu kogudus jurnute eest, et Jumal neile meelega ja kogemata tehtud patud andeks annaks.

3. Meie peame kõik awalikuks jaama Kristuse kohtu-järje ees, et igaüks peab seda mööda saama, kui tema ihus on teinud, olgu see hea ehk kuri (2. Kor. 5, 10). Kes iga-ühle maksab tema tegude järele (Room. 2, 6). Iga ühe peale mõisteti kohut nende tegude järele (Ilm. 20, 13). Mis inimene külvab, seda ta ka lõikab (Gal. 6, 7). Üteldakse, et need sõnad tähendada, et igaüks sealpool hauda seda kätte saab, mis ta siin lihas on teinud, ja palwe läbi tema hinge olu mõimata parandata on.

Need sõnad räägivad wiimjst hirmsast kohtust, millal tõesti mingisugune palwe enam ei aita, aga selle päewani pole veel patused ega õiged täielist palka oma tegude eest kätte saanud; siis — seljamal päewal peavad igawest hultust kannatama need, kes Jumalat ei tunne ja Jeesuse Kristuse armuõpetuse sõna ei kuule (2. Tesj. 1, 8—10). Aga enne seda mõib patune hing elawate palwete pärast need patud andeks saada, mis mitte surmaks ei ole (1. Joh. 5, 16).

*

*

*

Nõnda on õigeusu õpetus selle üle kindel ja kõikumata, et peab furnute eest palwet pidama. Niisugused palwed on Jumala meelepärast, Ta wõttab neid kuulda ; nende tõttu halastab Ta patu sees furnud inimese hinge peale ja peastab teda põrgu wallast. Elawad awaldawad eestpalwete kaudu oma arnastust lahkunute wastu, näitawad, et ühenduse fide nende wahel kaffunud ei ole, maid edasi kestab. Geestpalwoete wastaste arwamised ei leia pühaskirjas kinnitust.

